

Контекст на политиката

Съгласно Декларацията на ООН за премахване на насилието срещу жените (1993 г.) понятието „насилие срещу жени“ означава „всеки акт на основано на пола насилие, който причинява или може да причини физически, психични или сексуални увреждания или страдания на жени“. Всички форми на насилие срещу жените тежко нарушават, увреждат или предотвратяват упражняването от жените на техните човешки права, и по-конкретно на основните права на живот, сигурност, свобода, достойнство и физическа и емоционална неприкосновеност, и поради това е недопустимо да бъдат пренебрегвани от държавите.

Съветът на Европейския съюз е приел три документа със заключения на Съвета:

- през 2010 г. Съветът подчерта необходимостта от подобряване на събирането на данни за разпространението на насилието срещу жени и момичета;
- през 2012 г. Съветът призова държавите членки да „гарантират, че услугите за подкрепа на жертвите на насилие са достатъчни и при предоставянето им се спазва принципът на равенство между половете“, и призова/поиска от Комисията да разгледа допълнителни законодателни актове, както и да разработи европейска стратегия за борба срещу насилието, основано на пола;
- през 2014 г. Съветът призова държавите членки да предприемат мерки за решаване на проблема с недостатъчното докладване, като подобрят достъпа до услуги и осигурят подходящо и устойчиво финансиране на мерките за борба срещу основаното на пола насилие и гениталното осакатяване на жените.

Директива за установяване на общи минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления (Директива 2012/29/ЕС):

признава, че насилието срещу жените е насилие, основано на пола, и подчертава необходимостта от осигуряване на специализирани услуги за уязвимите групи жертви като жените — жертви на сексуално насилие.

Директива относно европейската заповед за защита в областта на административното, гражданското и наказателното право:

гарантира, че ограничителните заповеди и заповедите за защита, издадени в една държава — членка на ЕС, се признават в целия ЕС. Жените, които са преживели домашно насилие, са

защитени от извършителите на насилието, когато пътуват или се движат навсякъде в ЕС.

Регламент (ЕС) № 606/2013 относно взаимното признаване на мерки за осигуряване на защита по граждански дела.

- Европейската комисия е финансирала многобройни европейски проекти, насочени към премахване на насилието срещу жените, в рамките на програмите „Дафне III“ и „Прогрес“ и ще продължи да подпомага такива дейности посредством програмата „Права, равенство и гражданство“, допълнена със средства, отпуснати по програма „Правосъдие“;
- „достойнство, неприкосновеност и премахване на насилието, основано на пола“, е приоритетна област съгласно Стратегията на Комисията за равенство между жените и мъжете за периода 2010—2015 г.;
- през 2013 г. Комисията обяви своето политическо съобщение „Мерки за премахването на гениталното осакатяване на жени“ и поредица от мерки в тази област, и наред с това призова държавите членки да предприемат конкретни мерки.

Стратегическите цели на Пекинската платформа за действие и показателите на ЕС

- G.1.** Предприемане на интегрирани мерки за предотвратяване и премахване на насилието срещу жените.
- G.2.** Проучване на причините и последствията от насилието срещу жените и ефективността на превантивните мерки.
- G.3.** Премахване на трафика на жени и подпомагане на жертвите на насилие, включени в проституция и трафик на хора.

Съветът на ЕС одобри набор от показатели в тази област, предложени от испанското и датското председателство през 2002 г. и от ирландското председателство през 2004 г. През 2012 г. кипърското председателство преразглежда показателя за подпомагане на жертвите. Понастоящем в тази област се прилагат 10 показателя, отнасящи се главно до домашното насилие срещу жени и/или насилието от страна на интимния партньор, както и до сексуалния тормоз на работното място.

Базата данни „Жените и мъжете в ЕС: факти и данни“, създадена от Европейския институт за равенство между половете, съдържа актуални данни и информация и е достъпна на адрес:

<http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Констатации, направени въз основа на данните за целия ЕС

Насилието, основано на пола, е във все по-голяма степен приоритетна област за държавите членки

От последния цялостен преглед на Пекинската платформа за действие, предприет от ЕС, държавите членки са постигнали значителен напредък в тази област по отношение на приемането на ново законодателство и разработването и прилагането на нови мерки, насочени срещу различни форми на насилие. Няколко държави членки са предприели мерки за въвеждане в наказателното законодателство на определения за основано на пола домашно насилие и насилие от страна на интимния партньор.

През последните пет години в ЕС е налице конкретен консенсус относно приемането и прилагането на национални планове за действие за премахване на насилието срещу жените и по-голямата част от държавите членки са приели такива планове. По-голямата част от националните планове и стратегии предвиждат мерки срещу домашното насилие и други форми на насилие като физическо насилие, сексуално насилие, психологическо насилие, преследване, генитално осакатяване на жени, убийство на жени и сексуален тормоз на работното място.

Недостатъчна специализирана подкрепа за жените, преживели насилие

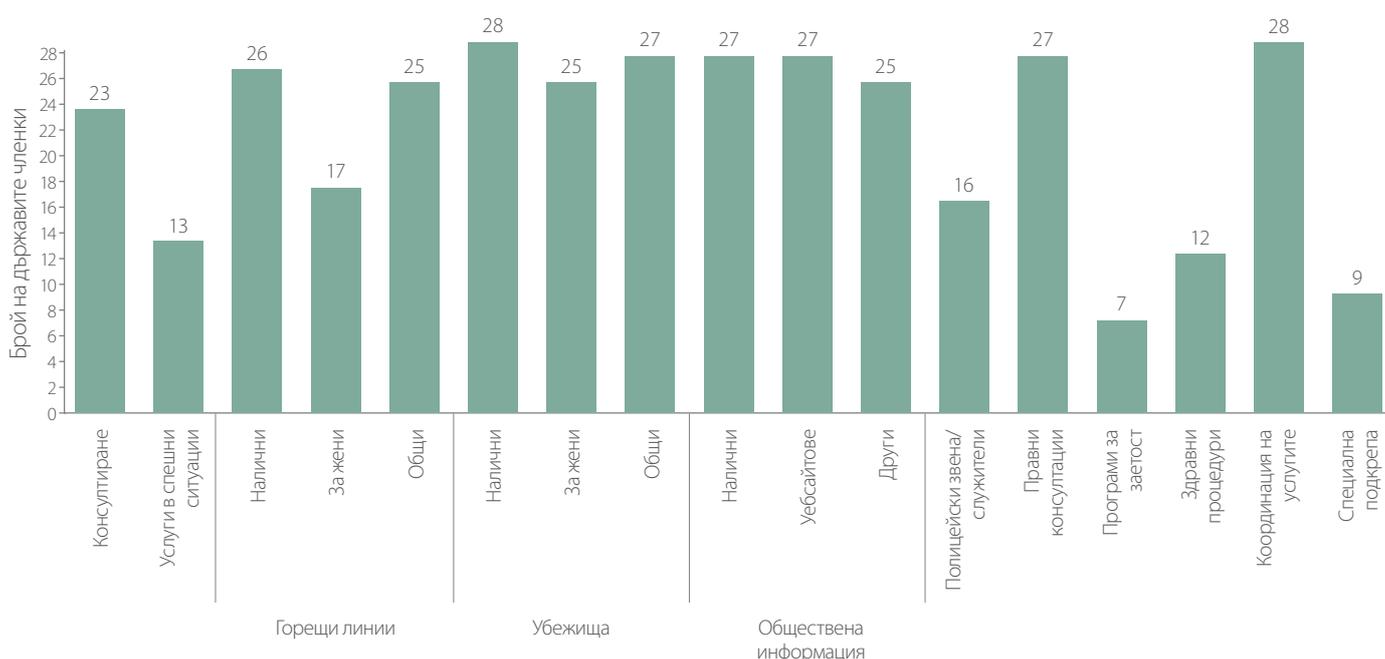
Услугите за подкрепа на жени не само предоставят подкрепа на отделни жени, но също така изпълняват важна роля за повишаване на осведомеността и промяна на нагласите в обществото. През 2012 г. 17 държави членки са поддържали национална гореща линия за жени, а 25 държави членки са поддържали специализирани убежища за жени.

Между 2012 и 2013 г. са установени някои положителни промени, изразяващи се в откриване на нови убежища за жени в целия ЕС. В почти всички доклади по Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените (КПДЖ) е отразено, че финансирането за специализираните услуги за жени е намалено, недостатъчно или неустойчиво. Все още в целия ЕС не е осигурено финансиране, гарантиращо висококачествени и устойчиви услуги за жени, което е крайно необходимо.

Системите за здравеопазване включват все повече мерки срещу насилието срещу жени

Необходимостта от организиране на ефективни ответни мерки в рамките на системите за здравеопазване срещу насилието срещу жени се признава по-широко в ЕС през последните пет години и беше потвърдена от резултатите от проучване на Агенцията на ЕС за основните права (FRA), които показаха, че по-голямата част от жените, преживели насилие, се обръщат за помощ първо към сектора на здравеопазването. Наред с предоставянето на обучение, наличието на съответните насоки и процедури, които включват насочване на пациентите, имат решаващо значение за сектора на здравеопазването. За да могат да се осъществяват правилно насочванията, е необходимо да бъде изграден устойчив център за обслужване на жени — жертви на насилие. Понастоящем едва 12 държави членки са въвели съответните процедури.

Специализирани услуги за жени — жертви на насилие, в държавите от ЕС-28 по видове услуги, 2012 г.

Източник: EIGE, Violence against Women – Victim Support (Насилието срещу жените: подпомагане на жертвите), 2012 г.

Държавите членки подкрепят работата за подобряване на наличността, качеството и сравнимостта на данните за насилието срещу жените

Между 2000 и 2014 г. всички държави членки са провели поне по едно проучване на разпространението, включващо данни за насилието срещу жените. Източниците на административни данни за различните форми на насилие срещу жените най-често са полицейските органи, следвани от съдебната система (съдебна статистика) и други сектори (здравеопазване, социални услуги).

С публикуването на обхващащо целия ЕС проучване на разпространението на насилието срещу жените от Агенцията за основните права през 2014 г. беше реализиран важен етап в усилията за оценка на разпространението на насилието срещу жените в ЕС. Според резултатите от проучването една от всеки три жени в ЕС е преживяла някакъв вид физическо и/или сексуално насилие след навършване на 15-годишна възраст, което се равнява на 62 млн. жени. Една от всеки 10 жени е преживяла някакъв вид сексуално насилие, а една на всеки 20 жени е била изнасилена след навършване на 15-годишна възраст.

Програмите за извършителите се приемат по-широко

Истанбулската конвенция (член 16) съдържа изискването за създаване на програми за извършителите на насилие срещу жени, чиято цел е те да бъдат превъзпитани в ненасилствено поведение в междуличностните им отношения с цел предотвратяване на бъдещи случаи на насилие и промяна на насилническите модели на поведение. Мнозинството от държавите членки предоставят програми за извършителите на насилие, по-голямата част от които са насочени към психологическо или психиатрично лечение, консултиране и терапия.

Обучението за специалисти е по-широко достъпно

За да се предостави ефективна подкрепа на преживелите насилие и за да се реализират съществуващите мерки, е необходимо понятието за насилие срещу жените да бъде интегрирано в основното обучение на специалистите и да бъдат разработени изрични политики и насоки за специалисти. Макар че мнозинството от държавите членки признават значението на обучението, само малка част от тях финансират редовно обучение в тази област. Значителна част от обучението в областта се провежда от неправителствени организации (НПО), които в някои случаи не получават финансиране за тази дейност.

Констатации от работата на EIGE по добри практики

Специализирано обучение в областта на домашното насилие за бъдещите членове на полицейската служба във Великото херцогство Люксембург

През 2003 г. Люксембург прие закон за домашното насилие, който съдържа разпоредби за изгонване на извършителите на домашно насилие от семейното жилище. Със закона беше създаден също Комитет за сътрудничество между специалистите по борба срещу насилието, който обединява усилията на съответните субекти (министерства, съдилища, полиция и НПО, работещи в областта на домашното насилие). Като следваща стъпка НПО и полицейската служба на Великото херцогство разработиха специален модул за обучение на всички нови полицейски служители като част от основното им обучение. Учебният модул се предоставя и за действащи полицейски служители по време на вътрешно-служебното им обучение под формата на указания за писане на доклади за представяне на прокурора и завършва с информационна карта за жертвите и извършителите. През 2004 г. бяха проведени учебни занятия в продължение на 36 седмици с групи от 20 до 30 участници (общо 1000 полицейски служители). Оттогава ежегодно се провежда редовно обучение на 60 полицейски служители.

Обучение на CAADA за независими консултанти по въпросите на домашното насилие — Обединено кралство

Организацията „Координирано действие срещу домашната злоупотреба“ (CAADA) разработи учебен курс за повишаване на професионалната квалификация на независимите консултанти по въпросите на домашното насилие, които работят с жертвите, изложени на най-голям риск от нараняване. Квалификацията е одобрена от Министерството на вътрешните работи на Обединеното кралство и акредитирана от мрежата Open College Network (OCN) на ниво 3. От 2005 г. досега CAADA е обучила над 1700 независими консултанти, предоставяйки им умения да осигуряват по-голяма безопасност за жертвите на домашна злоупотреба и техните деца. Обучението продължава 14 дни, организирано е в пет присъствени блока и дава на специалистите възможност да разработят основен „набор от инструменти за консултант“, съдържащ умения, сред които мотивационни интервюта, прилагане на етапи на промяна, активно слушане, отстояване на позиции, преговори и просоциално моделиране. От общо 2500 случаи на жертви, анализирани в доклада на CAADA за 2012 г. „Място на по-голяма безопасност“, 63 % от жертвите отговарят, че злоупотребите са спрели след намесата на независим консултант по въпросите на домашното насилие, а 71 % от жертвите заявяват, че са се почувствали в по-голяма безопасност. Най-значителни намаления са отбелязани при сексуалната злоупотреба. Жертвите съобщават също за подобрения на благосъстоянието си след намесата на независим консултант: 69 % заявяват, че качеството им на живот се е подобрило, а 77 % вече знаят как да получат подкрепа в бъдеще.

НАПРЕДЪК И ТРУДНОСТИ В ОБЛАСТ Г: НАСИЛИЕТО СРЕЩУ ЖЕНИТЕ

НАПРЕДЪК

- През последните няколко години е повишено общественото внимание към насилието срещу жените.
- Събрани са нови резултати и данни от изследвания, посветени на насилието срещу жените.
- Държавите членки са предприели действия за укрепване на законодателната и институционалната рамка за борба с насилието срещу жените.
- Възможно е съществуващите мерки и дейности да бъдат развити и подобрени за по-ефективна борба с насилието срещу жените с цел реализиране на минималните стандарти в целия ЕС.

ТРУДНОСТИ

- Насилието срещу жените е едновременно широко разпространено и комплексно явление: за борбата срещу него е необходима значителна политическа воля и финансиране.
- Докладите по КПДЖ показват, че финансирането на специализираните услуги за жени е намалено.
- Специализираната помощ за жените, преживели насилие, все още е недостатъчна.

Пътят напред за ЕС

- Необходимо е да се гарантира наличието на значителна политическа воля и финансиране за развиване на съществуващите мерки и дейности за борба срещу насилието срещу жените и за подобряване на тези мерки по начин, който гарантира изпълнението на минималните стандарти за подпомагане на жертвите на насилие във всички държави членки.
- Събирането на данни за разпространението на насилието и административни данни с достатъчно качество има решаващо значение за процедурите за наблюдение и прилагане в областта на насилието срещу жените.
- Борбата срещу преките форми на насилие срещу жените следва да се води във връзка със съществуващите норми, нагласи и стереотипи (водещи до непреки форми на насилие), които обосновават насилието срещу жените и равенството между половете като цяло.
- Борбата срещу насилието срещу жените не може да бъде ефективна, ако в нея не бъдат ангажирани мъжете. Тъй като основаното на пола насилие има своите основи в патриархалната култура, моделите на доминираща мъжественост и социалните норми, свързани с половете, борбата срещу това насилие може да се води само с участието на мъжете и въз основа на критична оценка на патриархалните структури и моделите на доминираща мъжественост.

Европейски институт за равенство между половете (EIGE)

Европейският институт за равенство между половете (EIGE) е центърът на ЕС за знания в областта на равенството между половете. EIGE подпомага авторите на политики и всички заинтересовани институции в усилията им да превърнат равенството между жените и мъжете в реалност за всички европейци и не само за тях, като им предоставя специфични експертни познания, както и съпоставими и надеждни данни за равенството между половете в Европа.

Повече информация: <http://eige.europa.eu>

Центърът за ресурси и документация (ЦРД) на Европейския институт за равенство между половете е иновативна и практическа платформа, която е разработена с цел да помага в търсенето на важни източници относно равенството между половете, да улеснява обмена на знания между органите и лицата с интерес към политиките и практиките в областта на равенството между половете и да предлага интернет пространство за обсъждания и дебати.

Повече информация: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

За контакти:
European Institute for Gender Equality
Gedimino pr.16, LT-01103 Vilnius, LITHUANIA
Тел. +370 5 215 7444, Тел.+370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN: 978-92-9218-645-6

doi:10.2839/066810

MH-04-15-022-BG-N